

EVROPSKI REALIZEM (1830-1870 oz. 1880)

V Franciji, Angliji in Rusiji se je realizem pojavil že leta 1830, drugje pa šele po letu 1850 ali kasneje. Zajel je pripovedništvo in zatem še dramatiko. V poeziji ni imel večjega pomena, tu so prevladovale druge smeri. Književni realizem je trajal do 1870, nato se je razvil naturalizem, ki je po letu 1900 začel odmirati, v mnogih književnostih pa se je obdržal in se podaljšal v 20. stoletje.

Realizem 19. stoletja je književna smer, ki je za snov svojih del izbrala življenje v sodobni meščanski industrijski družbi. Takšna družba se je v naprednejših evropskih državah razvila že v prvi polovici ali sredi 19. stoletja. Ena njenih značilnosti je bilo tudi propadanje plemiškega razreda, na mesto katerega je stopilo meščanstvo. Družbene spremembe so zajele zlasti kmetstvo, iz katerega se je začel razvijati mestni industrijski delavski razred. Te spremembe so v književnosti vzbudile smisel za pomembnost zgodovinskih procesov, ki določajo usodo družbenih skupin in posameznikov. Ta smisel je glavna značilnost nove realistične književnosti. Realistični pisatelji zato praviloma obravnavajo drugačne motive in teme kot romantiki. V ospredju niso več sentimentalni opisi idilične narave, sanjskega sveta ter prekipevajočih čustev, temveč stvarna razmerja med posamezniki v družbi in okoliščinami vsakdanjega življenja.

Ker se je realizem razvil v posebnih književnostih ob različnem času in v neenakih socialnih, političnih in kulturnih razmerah, ni bil povsem enotna književna smer, ampak ločimo več vrst:

- romantični (1830-1850),
- objektivni (po 1850),
- socialni,
- poetični,
- psihološki,
- impresionistični (po 1880),
- kritični realizem.

Realizem je bil najuspešnejši v pripovedni prozi. Za obravnavo družbenih snovi, pojavov in vprašanj je bila ustrezna zlasti oblika romana. V tem obdobju so nastali novi tipi romana:

- družbeni,
- socialni,
- proletarski,
- kmečki,
- vojni roman.

V dramatiki so realisti sredi 19. stoletja začeli ustvarjati nove dramske oblike:

- socialno,
- meščansko,
- družbenokritično,
- psihološko,
- kmečko dramo.

Namesto izjemnih romantičnih junakov so na oder postavljali značilne, včasih povprečne ljudi iz meščanskega razreda, pa tudi iz nižjih slojev (proletariata), vendar je ta dramska oblika dosegla vrh šele v naturalizmu.

Najmanj se je realizem uveljavil v poeziji, saj verz in poetični slog nista ustrezala prikazovanju stvarne resničnosti, zato je za časa realizma v pesništvu vladala predvsem romantika.

Pisci prvih velikih realističnih romanov so bili:

- Honoré de Balzac
- Charles Dickens
- William Thackeray
- George Eliot
- Nikolaj Gogolj
- Ivan Turgenjev
- Ivan Gončarov
- Mihail Saltikov-Ščedrin
- Lev Tolstoj
- Fjodor Dostojevski.

Realizem zajema snov iz sodobnega sveta; prikazuje vse sloje meščansko-industrijske kapitalistične družbe, osredotočen pa je predvsem na malega človeka. Sodobno življenje zajema v trdne in obsežne zgodbe, v katerih se zapletajo in razpletajo usode številnih posameznikov. Posledica te širine je, da gre v večini primerov za obsežna dela.